

Мария Илиева
КОГНИТИВЕН ПРОЧИТ НА ПОНЯТИЕТО
ЗА РАЗГОВОРНОСТ

Mariya Ilieva
A COGNITIVE READING OF THE CONCEPT
OF COLLOQUIALITY

Abstract: The aim of the research is to make a cognitive analysis of the adjective *разговорен* (colloquial) in the Bulgarian linguistic consciousness, which, according to the author, is the basis of the different terminological understanding of the term *colloquial speech*. Material from dictionary data, from corpora of the Bulgarian language, from the Internet and from a purposeful associative experiment is analyzed. We can draw the conclusions that the concept of colloquiality is dynamic due to the influence of technologies on communication, and that there is a need to correct the dictionary definition of the adjective *разговорен* (colloquial).

Keywords: colloquial, cognitive trait, psycholinguistics, free associations.

0. Споровете около обема на понятието за разговорност, както и около характеризирането на тази функционална система, която обслужва битовото общуване, все още не са дали еднозначно решение. Едни изследователи поставят разговорната реч като подсистема на устната реч (Попова 1980), други интерпретират разговорността като маркираност (предимно лексикална), без да се реализира релация към формата на общуване (Пернишка 1995). Част от изследователите се опитват да разграничат понятията устна реч и разговорна реч, които според Хр. Станева (Станева 1991) често се смесват (Ефтимова 2013; Тишева 2013; Или-

ева 2013), други регистрират появата на нова формация между писмената и устната, но все пак разговорна (Пехливанова/Буров 2010) и др.¹ Това изследване е опит да се допълни направеното със съвременни изследователски методи. Защото според нас в основата на теоретичните описания е разбирането на понятието за разговорност, реализирано конкретно чрез значението на прилагателното име *разговорен*, част от съставния термин (*книжовно*) *разговорна реч*. Изясняването на когнитивните признаци, представяни от прилагателното име *разговорен*, е в основата на това експериментално изследване.

Анализираният материал представлява съпоставка между данните, които могат да се извлекат от:

1. тълкуванията в основните тълковни речници на българския език на прилагателното име *разговорен*;

2. съчетаемостта на ПИ *разговорен*, отразена в достъпни корпуси на българския език;

3. функционирането на прилагателното име *разговорен* в интернет комуникацията;

4. свободен асоциативен експеримент, проведен със студенти от Великотърновския университет.

1. РЕЧНИКОВИ ДАННИ

Прегледът на основните български тълковни речници показва акцентуване върху различни признаци, с които се свързва

¹ Тук са приведени само част от съвременните мнения, тъй като изследванията са изключително много и представянето им би превърнало статията в исторически преглед. Но е задължително да бъдат споменати имената на хората, поставили началото на системните изследвания върху разговорната реч, като всеки от тях има свое мнение за същността на тази функционална формация – Д. Чизмаров, Р. Русинов, Й. Маринова, П. Радева, Р. Йосифова, В. Вътов, Б. Байчев, Цв. Николова, Цв. Йотов, М. Виденов, Г. Дюлгерова и др. Преглед на тези мнения ще бъде направен в отделна публикация.

понятието за разговорност, осмисляно чрез значението на прилагателното име *разговорен*.

Основният съвременен академичен речник – РБЕ, представя по следния начин структурата на значението на прилагателното име:

РАЗГОВО̀РЕН, -рна, -рно, *мн.* -рни, *прил.* **1.** *Езиковн.* Който се употребява само при разговор², който е типичен, характерен за устната реч. *Противоп.* книжовен, литературен. *В драматургията неизмеримо голяма роля играе разговорният език.* Н. Лилиев, Съч. III, 330. *Една българска народна мъдрост в разговорна форма гласи: – Отгде си? – Отдето ми е жената.* СБАСЕП, 31. *Съчетаването на различни стилове в есето – научен, научнопопулярен, художествен, разговорен и др., има смисъл на норма, то придава чар на текста.* БЕЛ, 2006, кн. 2 [ea].

2. Който се осъществява, става във вид на разговор, беседа, диалог; диалогичен. *Разговорна форма на урок.*

3. *Простонар.* Който обича да говори; разговорлив, приказлив. *Стрина Цонковица е общителна и разговорна жена.* Т. Влайков, Съч. I, 1925, 10.

Първото значение³ е маркирано като терминологично и в тълкуването изравнява по семантика *разговорен с устен*. В допълнение авторите на речника доста немотивирано (поне това не се вижда от приведените илюстративни примери) противопоставят по значение *разговорен* на *книжовен* и на *литературен*. Прегледът на значението на *книжовен* в същия речник насочва към свойство на писмената реч („Който е присъщ на книжнината, на писменото творчество, а не на разговорния език“), т.е. отново се противопоставят писмена и устна реч. В устойчивите фрази е дадено съчетанието *книжовен език*, докато в речниковата статия на *разговорен* липсва съчетание, свързано с език, реч и пр.

² И в трите значения на разговор в същия речник присъства тълкуването „устна размяна на мисли“.

³ Същото е тълкуването на това първо значение в БТР, но коментарите в анализа са насочени към РБЕ, защото в него то е маркирано като терминологично и така попада във фокуса на това изследване.

Що се отнася до тълкуването на *литературен* в РБЕ, в описаните значения вниманието е фокусирано само върху художествената литература, а като устойчив израз е даден *литературен език* като синоним на *книжовен език*⁴. В този смисъл авторите на речника противопоставят разговорността на книжовността като статут на двете формации, но и като форма на речта. Като изключим третото значение, което няма отношение към интересуващата ни терминологична употреба на прилагателното име, оказва се, че според авторите на този речник единствената функционално немаркирана употреба е в значение 2 – ‘диалогичен’, което от контекста на илюстрацията, а и от речниковата статия на *разговор* в същия речник води към признак ‘устност’.

Подобно е тълкуването на думата в БТР Попов 1994. Макар първото значение да не е маркирано с функционален квалификатор, определящ терминологичната му функция, то отново се съотнася с *устен*, но вместо да се посочат *книжовен* и *литературен* като антоними (както е в оригинала на БТР), те са дадени само за сравнение („**разговорен** 1. Който се употребява само при разговор, който е типичен, характерен за устната реч. Срв. *книжовен*, *литературен*. *Разговорна дума*. *Разговорен език*. *Разговорен стил*.“)

Тритомният тълковен речник на българския език също причислява *разговорен* единствено към устната реч, но ограничава този тип устна реч до всекидневието („**разговорен** 1. Присъщ на обикновената, всекидневната устна реч. *Разговорен език*. *Разговорен стил*.“ – РСБКЕ, т. 3: 195).

Единствено СТРБЕ добавя характеристиката ‘неофициален’ към ограничаването на разговорното до устната форма на речта (СТРБЕ 1994: „**разговорен** 1. Който се употребява само при неофициален разговор, в устна реч.“).

⁴ Отделно тук може да се коментира, доколко уместно е да се посочват в речниковите тълкувания като антоними прилагателни, които само в устойчиви изрази реализират значението, което илюстрират. Това обаче не влиза в целите на нашето изследване.

Последното тълкуване е копирано и в най-популярните онлайн тълковни речници на българския език: <http://talkoven.onlinerechnik.com>; <https://technik.chitanka.info>; <http://technik.info>.

Ако обобщим резултатите, в най-популярните тълковни речници на българския език качеството 'разговорен' се реализира изключително в устна реч, като са допълнени характеристики 'всекидневен', 'некнижовен', 'диалогичен' и (рядко) 'неофициален'.

2. КОРПУСНИ ДАННИ

В целия Български национален корпус БАН (<http://search.dcl.bas.bg/> – 5.09.2023) прави впечатление сравнително ниската честота на употреба на прилагателното име *разговорен* – общо са фиксирани около 290 примера при 1,2 милиарда думи. От направените ексцерпции се вижда, че *разговорен* синтагматично се свързва с *общуване*, *език*, *стил*, *тон*, *глас*, т.е. отнася се до езика като средство за общуване. Сравнително често се използва в съчетание, обозначаващо средство за разговор – *разговорно устройство*, *разговорна тръба*, *разговорна уредба*, *разговорен компютър* и под. (*Когато решише, доктор Жан Суфло не се колебаеше повече. Така и сега. Натисна бутона на количката си и тя го отнесе до **разговорния му компютър**. Това беше хоби на покойния му чичо – да изобретява. По специалност електронен инженер, между другите си сполуки беше успял да създаде и този компютър, предназначен за неми хора.*). Много рядка е употребата му в съчетание, в което може да се изтъкува като 'приказлив' (*разговорното им поведение* напр.).

При задълбочено разглеждане на минималния контекст на употреба на прилагателното *разговорен* се вижда как то се противопоставя семантично на няколко други прилагателни имена, което пък изяснява неговата семантика.

– В опозиция на *литературен* (*разговорния и литературния език*) – в този контекст, ако приемем, че според автора *литературен* поема семантиката на *книжовен* (вж. значение в РБЕ: **Литературен език**. *Езикозн.* Книжовен език.), *разговорен* би следвало да се интерпретира като 'некнижовен'.

– В опозиция на *специализиран* (в разговорния, а често и в специализирания език) – в този контекст *разговорен* би следвало да се интерпретира като *неспещализиран*.

– Макар и абсурдно от гледна точка на специалистите, прилагателното се среща в съчетание *разговорна терминология*. От контекста става ясно, че се ползват военни термини в битов разговор, т.е. терминология, допустима и характерна за актуалния за времето си битов разговор: (*Баща ми, като пазаруваше, омото му – все в едрото. Ще купи най-големите патладжани – като авиационни бомби, ако и да са семчести (патладжаните!); бамбата – като патрони за противосамолетна картечница, по сто броя в камарка (бамии!); картофите – като противотанкови гранати, дебелокожести (не гранатите!); лецата – като отсколочни сачми, неувираща (не сачмите!); шараните – като десантните катери, форсирали Дунава току под нас. Примерите са на майка ми и са с военна тематика, давани по време на и след войната, **разговорната терминология** си беше такава.*)

От тези контексти може да направим извод, че в когнитивен план според носителите на езика *разговорен* може да се характеризира по следния начин: който се отнася до общуване между хора (с естествен език или с посредничеството на устройства), *неспещализирано* и *некнижовно*.

3. ДАННИ ОТ ИНТЕРНЕТ КОМУНИКАЦИЯТА

Чрез сондажи в интернет общуването беше извлечена следващата група примери на функциониране на прилагателното име *разговорен* в *неспещализирани* контексти. Тези контексти са извадки предимно от реклами на езикови школи, но и от сайтове с реклама на изкуствен интелект – т. нар. чатботове. В тези примери като синоними на *разговорен* се появяват различни прилагателни имена, чрез смисъла на които може да се интерпретира значението му.

– Най-често *разговорен* е синоним на *устен/говорим*:

Разговорният курс Диалог е най-силно фокусираният ***върху устната комуникация*** вариант за изучаване на гръцки в Па-

нелиника. Той е нашият курс по **разговорен гръцки без писане**.
(<https://panellinika.bg>)

Разговорен курс по китайски език

Ако искаш да учиш китайски, но целта ти е да го ползваш разговорно, то този курс е точно за теб. Чрез обучение, фокусирано върху **упражнения за говорене**, разиграване на множество възможни ситуации от ежедневието и други нашите учители ще ти помогнат...

<https://nauchikitaiski.com/produkt/razgovoren-kurs-po-kitaiski-ezik/>

В нашите курсове по разговорен английски вие ще можете:

- да подобрите уменията си за **говорене** и да го упражнявате активно
 - да разговаряте по въпроси и теми, свързани с вашето ежедневиe
 - да използвате езика с повече увереност
 - да наблегнете на работата върху по-естествено **произношение** при разговор
 - да участвате в ролеви и симулационни игри
- https://www.britishcouncil.bg/english/adults/speaking_

– В някои от ексерпираните примери *разговорен* е синоним на *неофициален*. От примерите става ясно, че формата на речта е без значение и че противопоставянето устна: писмена реч е нерелевантно:

Какво значи да се пише в разговорен стил

Когато става въпрос за **писане** на текстове за уеб, това значи да пишеш на езика, на който **говори** твоята целева група, и да създаваш в нея усещането за разговор.

По принцип разговорният стил на общуване се отличава с **непринуденост** и **спонтанност**. Чужди са му скованото изразяване, **официалностите**, **термините**. Но! Да ползваш какъв да

е жаргон и паразитните „ама, ами“, „и“, „а“ в началото на всяко изречение и където другаде ти падне, определено не значи, че пишеш в разговорен стил. Ако твоята целева група използва определен професионален жаргон, за да си говориш с нея, ще трябва да го използваш и ти в текстовете на твоя сайт.

Защо се препоръчва текстовото съдържание за уеб да е в разговорен стил

1. Заради начина, по който хората търсят в Google

Начинът на търсене на потенциалните ти клиенти определя до голяма степен начина на оформление и **писане** на текстовете.

2. Защото печелиш доверието на посетителите по-лесно

Когато **пишеш** на техния език, те се ориентират без проблем в сайта ти, намират по-бързо необходимата им информация. Създаваш им усещане, че ги разбираш и откликваш на нуждите им, което ги предразполага и повишава доверието към твоите продукти/услуги.

<https://svobodnapraktika.com/>

Разговорният (книжовно-разговорен) стил е най-разпространеният стил на **ежедневното ни общуване**. Предмет на разговора между непознати и близки хора са случки и събития от обкръжаващия ни свят. Този стил се отличава с живост и свежест, а също така с **фамилиарност** и непринуденост. Сферата на речевата употреба е най-често битова, но също може и професионална, е **неофициална**, което дава възможност за нарушаване на езиковите норми.

<https://redaktorskiuslugi.wordpress.com>

– В някои от източниците **разговорен** е синоним на **човешки** (в преносен смисъл):

Разговорният AI е сравнително нова концепция и истинска модна дума в света на бизнеса. Какво е разговорен AI и как можете правилно да го обучите за своя чатбот? Разговорният AI е вид изкуствен интелект, който е проектиран да имитира човешки разговор. Може да се използва за обслужване на клиен-

ти, за продажби и маркетинг или дори за лична употреба. Дефиницията за разговорен AI според Gartner е „AI технология, която позволява естествени разговори между хора и дигитални устройства или системи“. С други думи, това е процесът да накараш един чатбот или дигитален асистент да звучи по-човешки.

<https://umni.bg/bg/blog/how-to-properly-train-conversational-ai-for-your-chatbot>

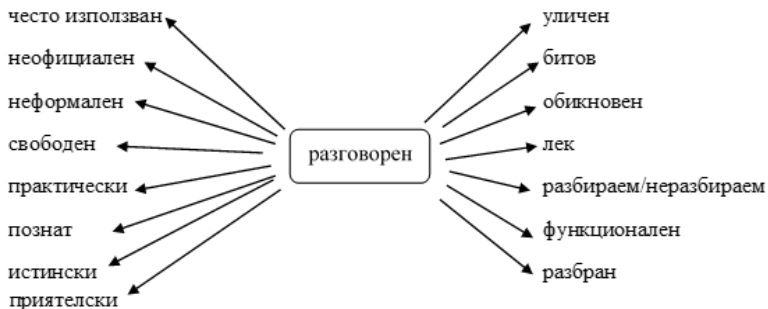
Данните от интернет източниците (трябва да се подчертае, че те са тематично ограничени и са свързани предимно с обучение по чужд език, т.е. има известна степен на квалифицираност на автора) включват няколко характеристики:

- *разговорен* продължава да се свързва с *човек, човешки*;
- *разговорен* се интерпретира чрез *устен, говорим*;
- в част от примерите *разговорен* е синоним на *неофициален*, като противопоставянето по форма на речта (устна или писмена) е нерелевантно.

4. ДАННИ ОТ СВОБОДЕН АСОЦИАТИВЕН ЕКСПЕРИМЕНТ

Събраните данни в анкети със студенти от Великотърновския университет отново показват насочване предимно към езика и речта като присъщи на човека. Синтагматично те представят следните дескрипции – *разговорен език, разговорен диалект, разговорни думи, разговорен текст, разговорен речник, разговорна комуникация*. Те са в основата на терминологичното лингвистично разбиране на понятието за разговорност, макар съчетанието *разговорен диалект* да е в известен смисъл тавтологично. Реакциите *човек* и *учител* поради липса на по-голям контекст по-скоро можем да отнесем към значение 'приказлив'.

Много по-интересни са данните от парадигматичните синонимни описания, в които значението варира и дава основание за теоретична интерпретация.

Ако изключим терминологичната асоциация на студенти филолози с *функционален*, тук основната интерпретация е чрез синонимите *неофициален*, *неформален*, *свободен*, *битов*, *обикновен*/*разбираем*, *често използван*, *приятелски*, *уличен*, които в известен смисъл могат да бъдат тълкувани и като синоними помежду си. Значението на останалите асоциати (*практически*, *познат*, *разбран*, *лек*, *истински*), макар и по-широко, в контекста на проведения експеримент може да уплътни общата представа за неформалност, освободеност в общуването. В подкрепа на тази интерпретация е и асоциатът *разбиране* (основният признак тук е 'достъпност'). Общо приведените асоциации представляват 24% от получените данни. Единственото изключение от представения коментар е асоциатът *неразбираем*, който като единична реакция няма да бъде коментиран.

Предвид анализирания дотук като контрапункт на *разговорен* в асоциациите може да се отчете *правоговор*.

В събраните анкети има директна негативна оценъчна интерпретация на качеството *разговорен* – „*да, аз, не е хубаво качество*“, *досаден*. Тъй като вероятно значението, което се коментира, е 'приказлив', то остава само констатация, тъй като не се включва в интересуващата ни посока за терминологична интерпретация на разговорността.

Това, което прави впечатление обаче от всички анкети (83 на брой), е, че **няма нито една реакция устен**. Разбира се, необходимо е по-голямо количество анкети, но и така ми изглежда

убедително твърдението, че в представите на младите носители на езика при асоциативната интерпретация на прилагателното *разговорен* на преден план излиза осмислянето като неформален, неофициален, а представата за устна, говорена реч отстъпва на по-задни позиции.

5. ИЗВОДИ

Анализите на данни от различни източници показват динамика в развитието на понятието за разговорност. Естествено е, когато данните за речниците са събирани доста преди технологичната революция от последното десетилетие и не са актуализирани, причисляването на разговорното към устното по форма на речта общуване да е приемано за константно. За съвременното поколение обаче (мисленето на което е представено най-вече чрез асоциативния експеримент) качеството 'устен' не е пряко съотносимо с *разговорен*. Анализираният тук данни от актуални употреби се обединяват от качеството 'неофициалност'. Струва ми се, че в съвременния етап на развитие на стилистиката при характеризирането на отделните стилове в рамките на книжовния език като основна екстралингвистична, респ. лингвистична, опозиция следва да се изведе официално: неофициално. Останалите признаци са комплементарни, макар формата на речта все още да се налага единодушно в речниковите тълкувания. В речниковото значение на *разговорен* трябва да бъдат въведени корекции, които да включат неформалността, неофициалността като основа за тълкуването.

Допълнително при осъвременяване на речниковите тълкувания трябва да се има предвид значението 'който се отнася до устройства/ канали за разговор', което не е фиксирано в нито един от тълковните речници на българския език.

Когнитивните признаци на разговорността, представяни от анализа на прилагателното име *разговорен*, могат да бъдат систематизирани по следния начин:

1. неофициален, неформален, фамилиарен
2. устен

3. диалогичен
4. не книжовен
5. неспециализиран, всекидневен
6. човешки.

Това може да наложи известни терминологични корекции в стилистичните изследвания, засягащи функционалната формация книжовно-разговорна реч.

БИБЛИОГРАФИЯ

БТР: Андрейчин, Л. и др. *Български тълковен речник*. София: Наука и изкуство, 1973.// ВТР 1994: Andreychin, L. i dr. *Balgarski talkoven rechnik*. Sofia: Nauka i izkustvo, 1973.

БТР Попов 1994: Андрейчин, Л. и др. *Български тълковен речник*. Четвърто издание. Допълнено и преработено от Димитър Попов. София: Наука и изкуство.// ВТР Popov 1994: Andreychin, L. i dr. *Balgarski talkoven rechnik*. Chetvarto izdanie. Dopolneno i preraboteno ot Dimitar Popov. Sofia: Nauka i izkustvo.

Ефтимова 2013: Ефтимова, А. Около понятието за разговорност на медийния текст. – В: *Годишник на СУ „Св. Климент Охридски“*, ФЖМК. Т. 19. София: УИ „Св. Климент Охридски“, 33–50.// Eftimova 2013: Eftimova, A. Okolo ponyatiето za razgovornost na mediyния tekst. – In: *Godishnik na SU „Sv. Kliment Ohridski“*, FZhMK. T. 19. Sofia: UI „Sv. Kliment Ohridski“, 33–50.

Илиева 2013: Илиева, М. Стилизация на устна комуникация в български художествени текстове. – В: *Проблеми на устната комуникация: Девета международна научна конференция, 28–29 октомври 2011 г.* Кн. 9. Ч. II. Отг. ред. М. Илиева. Велико Търново: УИ „Св. св. Кирил и Методий“, 30–40.// Ilieva 2013: Ilieva, M. Stilizatsia na ustna komunikatsia v balgarski hudozhestveni tekstove. – In: *Problemi na ustnata komunikatsia: Deveta mezhdunarodna nauchna konferentsia, 28–29 oktomyri 2011 g.* Кн. 9. Ч. II. Отг. ред. М. Илиева, Велико Търново: УИ „Св. св. Кирил и Методий“, 30–40.

Пернишка 1995: Пернишка, Ем. Семантични изменения и разговорност. – В: *Проблеми на българската разговорна реч: Трета национална конференция, 19–20 май 1994 г.* Кн. 3. Отг. ред. Р. Русинов.

Велико Търново: УИ „Св. св. Кирил и Методий“, 147 – 152.// Pernishka 1995: Pernishka, Em. Semantichni izmenenia i razgovornost. – In: *Problemi na balgarskata razgovorna rech: Treta natsionalna konferentsia, 19–20 may 1994 g.* Кн. 3. Отг. ред. R. Rusinov. Veliko Tarnovo: УИ „Св. св. Kiril i Metodiy“, 147 – 152.

Пехливанова/ Буров 2010: Пехливанова, П., Ст. Буров. Между писмената и устната комуникация (Наблюдения върху езика във форумите на интернет). – В: *Проблеми на устната комуникация: Осма национална конференция с тематичен блок, посветен на 10-годишнината на в. „Янтра днес“*, 5–6 юни 2008 г. Кн. 8. Отг. ред. Хр. Станева. Велико Търново: УИ „Св. св. Кирил и Методий“, 41–51.// Pehlivanova/ Burov 2010: Pehlivanova, P., St. Burov. Mezhdru pismenata i ushnata komunikatsia (Nablyudenia varhu ezika vav forumite na internet).– In: *Problemi na ushnata komunikatsia: Osma natsionalna konferentsia s tematichen blok, posveten na 10-godishninata na v. „Yantra dnes“*, 5–6 yuni 2008 g. Кн. 8. Отг. ред. Нр. Staneva. Veliko Tarnovo: УИ „Св. св. Kiril i Metodiy“, 41–51.

Попова 1980: Попова, Венче. За разговорната реч и нейната норма. – В: *Проблеми на езиковата култура*. София: Наука и изкуство, 61–67.// Popova 1980: Popova, Venche. Za razgovornata rech i neynata norma. – In: *Problemi na ezikovata kultura*. Sofia: Nauka i izkustvo, 61–67.

РБЕ: *Речник на българския език*. София: Изд. на БАН. // RBE: *Rechnik na balgarskia ezik*. Sofia: Izd. na BAN. < <http://ibl.bas.bg/rbe/> > [29.02.2024]

РСБКЕ: *Речник на съвременния български книжовен език*. Т. 3. Отг. ред. Стоян Романски. София: Изд. на БАН, 1959 г.// RSBKE: *Rechnik na savremennia balgarski knizhoven ezik*. Т. 3. Отг. ред. Stoyan Romanski. Sofia: Izd. na BAN, 1959.

Станева 1991: Станева, Хр. Книжовно-разговорната реч и другите функционални стилове в съвременния български книжовен език. – В: *Проблеми на българската разговорна реч: Сборник доклади от Първата научна сесия по проблеми на българската разговорна реч, 29–30 ноември 1990 г.* Отг. ред. Р. Русинов. Велико Търново: Печатница при ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“, 30–37.// Staneva 1991: Staneva, Нр. Knizhovno-razgovornata rech i drugite funktsionalni stilove v savremennia balgarski knizhoven ezik. – In: *Problemi na balgarskata razgovorna rech: Sbornik dokladi ot Parvata nauchna sesia po problemi na balgarskata razgovorna rech, 29–30 noemvri 1990 g.* Отг. ред. R. Rusinov. Veliko Tarnovo: Pechatnitsa pri VTU „Св. св. Kiril i Metodiy“, 30–37.

СТРБЕ: Буров и др. *Съвременен тълковен речник на българския език*. Велико Търново: ЕЛПИС, 1994.// STRBE: Burov i dr. *Savremenien talkoven rechnik na balgarskia ezik*. Veliko Tarnovo: ELPIS, 1994.

Тишева 2013: Тишева, Й. За разговорните маркери и устната комуникация. – В: *Проблеми на устната комуникация: Девета международна научна конференция, 28–29 октомври 2011 г.* Кн. 9. Ч. II. Отг. ред. М. Илиева. Велико Търново: УИ „Св. св. Кирил и Методий“, 73–87.// Tisheva 2013: Tisheva, Y. *Za razgovornite markeri i ustnata komunikatsia*. – In: *Problemi na ustnata komunikatsia: Deveta mezhdunarodna nauchna konferentsia, 28–29 oktombri 2011 g.* Кн. 9. Ч. II. Отг. ред. М. Илиева. Велико Търново: УИ „Св. св. Кирил и Методий“, 73–87.